

N:o 9.

Kongl. Maj:ts nådiga proposition till Riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken; gifven Stockholms slott den 22 december 1897.

Under åberopande af bilagda i statsrådet och högsta domstolen förda protokoll vill Kongl. Maj:t härmed föreslå Riksdagen att antaga härvid fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken.

Kongl. Maj:t förblifver Riksdagen med all Kongl. nåd och ynnest städse välbevågen.

OSCAR.

L. Annerstedt.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken.

Härigenom förordnas, att 13 kap. 4 § giftermålsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Öfvergifver och förlöper mannen af ondska och motvilja sin hustru och far utrikes i det uppsåt att ej mera blifva och bo med henne, hafve ingen rätt sin lott i boet eller fasta gods sitt att råda. Stannar han öfver sex månader utrikes och vill hustrun ifrån honom skiljas, gifve då domaren stämning och förelägge honom att för äkten-
skapets fortsättande komma åter inom sex månader från det han stämningen fått; vet man ej hvar mannen sig uppehåller, låte domaren genom kungörelse, som införes tre gånger såväl i allmänna tidningarna som i tidning inom orten, kalla honom att komma åter inom sex månader från det kungörelsen sista gången infördes. Kommer han ej inom förelagd tid, döme då domaren till skilnad och hafve mannen förverkat hela sin lott i boet. Samma lag vare, der hustrun förlöper mannen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari 1899.

*Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
fredagen den 7 maj 1897*

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
Statsråden: friherre ÅKERHJELM,
WIKBLAD,
GILLJAM,
CHRISTERSON,
WERSÄLL,
ANNERSTEDT.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anförde i underdånighet:

»Efter det Riksdagen i underdånig skrifvelse den 17 maj 1879 hemställt, att Eders Kongl. Maj:t täcktes låta nu gällande stadganden om skilnad i trolofning och äktenskap undergå granskning samt till Riksdagen afgifva de förslag, hvartill denna granskning kunde förordna, anhöll kyrkomötet i underdånig skrifvelse den 8 oktober 1888, att lagstiftningen angående äktenskapsskilnad måtte underkastas revision, i syfte att förebygga, att äktenskap blefve utan fullt giltiga skäl upplösta. Båda dessa framställningar blefvo jemlikt Eders Kongl. Maj:ts nådiga beslut den 21 november 1890 öfverlemnade till den samma dag förordnade kyrkolagskomitén, hvilken i anledning deraf upprättade förslag till lag angående ändrad lydelse af 13 kap. 1, 2, 3, 4, 5 och 6 §§ giftermålsbalken samt till lag angående ändrad lydelse af 2 § i förord-

ningen om boskilnad och undanskiftande af egendom i makars bo den 18 september 1862. Sedan samtliga domkapitel äfvensom hofkonsistorium och Stockholms stads konsistorium inkommit med infordrade underdåniga utlåtanden öfver nämnda lagförslag, täcktes Eders Kongl. Maj:t öfver förslagen inhemta yttrande af högsta domstolen, hvilket yttrande nu torde få af mig i underdånighet anmälas.»

Efter att hafva redogjort för handlingarnes hufvudsakliga innehåll yttrade föredragande departementschefen vidare:

»Såsom Eders Kongl. Maj:t täcktes erinra sig, är ett inom justitiedepartementets lagbyrå upprättadt förslag till ny lag om boskilnad för närvarande föremål för högsta domstolens granskning. Kyrkolagskomiténs förslag till viss ändring i 2 § af gällande boskilnadsförordning torde derföre nu icke påkalla vidare åtgärd.

Emot förslaget till ändring i de sex första paragraferna af 13 kap. giftermålsbalken hafva inom högsta domstolen uttalats betänkligheter ur den synpunkt, att de föreslagna ändringarne icke borde vidtagas annat än i sammanhang med en mera omfattande revision af äktenskapslagstiftningen. På grund af hvad sålunda anmärkts, och då tiden icke synes vara kommen för en grundligare omarbetning af giftermålsbalken, torde man för närvarande böra inskränka sig till sådan lagändring, som omedelbarligen erfordras för afhjelpande af det genom erfarenheten bestyrkta missförhållandet, att nuvarande affattning af 4 § i nämnda kapitel lemna rum för en med äktenskapets helgd oförenlig tillämpning. En härtill begränsad lagstiftningsåtgärd kan vidtagas utan sammanhang med genomförandet af andra förändringar i äktenskapslagstiftningen. För ändamålet torde nemligen endast erfordras, att berörda paragraf erhåller sådan affattning, att, då ena maken öfvergifvit och förlupit den andra, detta förhållande icke förrän den förlupne maken varit öfver viss tid borta utgör giltig anledning till skilnad i äktenskapet. Med föranledande af hvad inom högsta domstolen vid komitéförslagets 5 § erinrats, synes i sammanhang med vidtagandet af denna ändring böra ur 4 § uteslutas den nu der förekommande bestämmelsen, att den förlupne maken icke eger råda sin lott i boet eller sitt fasta gods. En sådan bestämmelse kan nemligen lätt medföra rättsosäkerhet för tredje man, och den hemmavarande maken eger redan enligt boskilnadsförordningen tillräckligt kraftiga medel att skydda sig mot de menliga följderna af den förlupne makens dispositioner.»

Sedan föredragande departementschefen härefter uppläst ett i öfverensstämmelse med hvad nu anförts upprättadt förslag till lag om

ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken, hvilket förslag är såsom bil. litt. A fogadt vid detta protokoll, hemställde han i underdånighet, att högsta domstolens utlåtande öfver detta förslag måtte, för det ändamål § 87 regeringsformen omförmäler, genom note ur protokollet inhemtas.

Till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder lemna bifall.

Ex protocollo

Aug. von Hartmansdorff.

Bilaga litt. A.

Förslag

till

Lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken.

Häri genom förordnas, att 13 kap. 4 § giftermålsbalken skall erhålla följande ändrade lydelse:

Nu öfvergifver och förlöper mannen af ondska och motvilja sin hustru och far utrikes i det uppsåt att ej mera blifva och bo med henne samt stannar öfver sex månader borta: vill hustrun ifrån honom skiljas, tage då stämning hos domaren; vet man ej hvar mannen sig uppehåller, låte domaren lysa efter honom tre gånger såväl i allmänna tidningarna som i tidning inom orten och förelägge honom att komma åter inom sex månader från sista lysningen. Kommer han ej inom föresatt tid; döme då domaren till skilnad och hafve mannen förverkat hela sin lott i boet. Samma lag vare, der hustrun förlöper mannen.

Denna lag skall träda i kraft den 1 januari....

Utdrag af protokollet öfver ett lagärende, hållet uti Kongl. Maj:ts högsta domstol måndagen den 24 maj 1897.

Tredje rummet.

Närvarande:

Justitieråden HERSLOW,
NORBERG,
HAMMARSKJÖLD,
CARLSON,
CLAËSON.

Jemlikt högsta domstolens beslut den 18 innevarande maj företogs ånyo till behandling det till högsta domstolen för afgifvande af utlåtande öfverlemnade, i protokollet för nämnda dag omförmälda förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § giftermålsbalken; varande berörda förslag bilagdt detta protokoll.

Justitierådet *Claëson* yttrade: »Med orden 'stannar öfver sex månader borta' torde afses att mannen stannar öfver sex månader utrikes. De citerade orden kunna dock möjligen gifva anledning till det missförstånd, att lagbudet är tillämpligt äfven för den händelse att mannen, sedan han någon kortare tid vistats utomlands, kommer åter till riket och uppehåller sig härstädes, men på annan ort än hustrun. Till undvikande af sådan tolkning synes en förändring af nämnda uttryck vara behöflig.

För det fall att hustrun ej vet hvarest mannen vistas, innehåller lagförslaget bestämmelse om hvad domaren bör förelägga mannen, nemligen att denne skall komma åter inom sex månader från sista lysningen i tidningarna. Deremot angifver icke lagförslaget hvad den

stämning bör innehålla, som domaren har att utfärda, då hustrun söker skilnad under uppgift att hon känner mannens uppehållsort. Dylik stämning torde böra innefatta föreläggande för mannen ej mindre att komma åter inom sex månader efter det han af stämningen erhållit del, än äfven att å viss utsatt dag efter förloppet af dessa sex månader inställa sig hos domstolen. Jag tillstyrker, att föreskrift härom införes i lagförslaget. Eljest är det att befara, att de underrätter, som hittills haft den praxis, lagförslaget afser att stäfja, skola anse sig oförhindrade att på makes begäran låta utfärda stämning till viss dag kort efter slutet af de sex månader, som enligt förslaget måste hafva förflutit, innan stämning får meddelas, samt att, ifall den bortovarande maken då inställer sig genom ombud och medger skilnaden, genast döma härtill.

Ur lagförslaget har uteslutits den i paragrafen enligt dess nuvarande lydelse förefintliga bestämmelsen, att man, som förlupit sin hustru, icke har rätt att råda öfver sin lott i boet eller sitt fasta gods. Denna förändring i fråga om förvaltningsrätten synes ej stå i direkt samband med de i öfrigt vidtagna ändringarna i paragrafen. Att vid sådant förhållande göra nämnda ändring i förvaltningsrätten, under det andra bestämmelser angående makarnes bo i 13 kap. giftermålsbalken lemnas orubbade, anser jag icke vara behöfligt eller ens lämpligt. Det nu strukna stadgandet har aldrig, såvidt jag vet, vållat någon rättsosäkerhet eller annan olägenhet. Jag hemställer, att stadgandet må i paragrafen återinföras.»

Justitierådet *Carlson* anförde: »Derest, såsom i förslaget skett, första punkten af ifrågavarande lagrum uteslutes, synes en man, som af ondska och motvilja öfvergifvit sin hustru och farit utrikes, kunna under den tid af sex månader, som bör förflyta innan hustrun eger rätt att söka äktenskapsskilnad eller boskilnad, med laga verkan disponera icke allenast öfver sin enskilda egendom utan äfven öfver makarnes hela gemensamma bo, samt jemväl efter utgången af denna tid, intill dess frågan om äktenskapsskilnad blifvit slutligen pröfvad, ega afhända sig sin enskilda egendom och lott i boet. Mannen skulle sålunda beredas möjlighet att efter afvikandet ur riket icke allenast omintetgöra de verkningar af äktenskapsskilnaden, hvilka äro stadgade i näst sista punkten af denna paragraf och i 5 §, utan äfven beröfva hustrun hennes giftorätt i boet. På grund häraf och då denna ändring af lagrummet icke påkallas af ändringarne i öfrigt, kan jag icke tillstyrka förslaget i denna del.

Förslagets mening torde vara, att till äktenskapsskilnad uti ifrå-

gavarande fall icke må dömas med mindre den maka, som öfvergifvit den andra, varit borta minst ett år. Med den föreslagna redaktionen skulle emellertid denna tid kunna förkortas till något öfver sex månader derigenom, att förstnämnda maka svarade å stämningen äfven om hon icke fått tillgodonjuta laga stämningstid. Man skulle kunna förebygga detta och tillika förenkla stadgaendena i ämnet genom att, med upphäfvande af Kongl. Maj:ts bref den 4 februari 1818, åt ifrågavarande paragraf gifva ungefär följande lydelse:

— — Vill hustrun ifrån honom skiljas; tage då stämning hos Domaren, och varde saken i stämningen utsatt till viss tid minst ett år efter stämningens utfärdande. Vet man ej hvar mannen sig uppehåller, må stämningen honom delgifvas genom kungörelse, hvilken införas i allmänna tidningarna och tidning inom orten 3 gånger minst 6 månader före den tid, som i stämningen utsatt är. Kommer han ej åter till riket innan saken å den tid företages, döme då — — —.»

Justitieråden *Herslow*, *Norberg* och *Hammarskjöld* förenade sig om följande yttrande:

»Nuvarande föreskrift att till äktenskapsskilnad skall dömas, om den frånvarande maken ej kommer åter inom föresatt tid, bibehålles i förslaget oförändrad. För det fall, då man vet, hvar den frånvarande maken finnes, omtalas emellertid ej något föreläggande för honom att återvända. Den stämning, som i detta fall utfärdas, innebär nemligen i och för sig allenast ett föreläggande att iakttaga inställelse vid domstolen, något som enligt allmänt gällande grundsatser icke nödvändigt förutsätter den instämdes personliga närvaro. Till följd häraf synes det böra uttryckligen föreskrifvas, att i stämningen eller i samband med dennas utfärdande domaren äfven skall förelägga den frånvarande maken att för äktenskapets fortsättande komma åter inom sex månader, hvilken tid lämpligen kan räknas från föreläggandets delgifning.»

Härjemte ansågo justitieråden *Herslow* och *Norberg* skäl saknas att, i sammanhang med ifrågavarande lagändring, ur denna § utesluta förbudet för den förlupne maken att råda öfver sin lott i boet och sitt fasta gods.

Ex protocollo
Aug. von Hartmansdorff.

Utdrag af protokollet öfver justitiedepartementsärenden, hållet inför
 Hans Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott
 onsdagen den 22 december 1897

i närvaro af:

Hans excellens herr statsministern BOSTRÖM,
 Hans excellens herr ministern för utrikes ärendena grefve DOUGLAS,
 Statsråden: herr friherre ÅKERHIELM,
 WIKBLAD,
 GILLJAM,
 friherre RAPPE,
 CHRISTERSON,
 ANNERSTEDT,
 VON KRUSENSTJERNA,
 grefve WACHTMEISTER,
 Justitieråden:
 HERSLOW,
 BILLING.

Chefen för justitiedepartementet statsrådet Annerstedt anmälde
 i underdånighet:

Högsta domstolens genom note ur statsrådsprotokollet för den 7
 sistlidne maj månad inhemtade utlåtande öfver det vid samma pro-
 tokoll fogade förslag till lag om ändrad lydelse af 13 kap. 4 § gifter-
 målsbalken.

Efter att hafva redogjort för utlåtandets innehåll anförde före-
 dragande departementschefen:

»Den nu gällande bestämmelsen, att, då mannen öfvergifvit och
 förlopit sin hustru samt rest. utrikes i det uppsåt att ej mera blifva

och bo med henne, han icke vidare eger rätt att råda sin lott i boet eller sitt fasta gods, har af högsta domstolens fleste ledamöter ansetts böra bibehållas. Vid sådant förhållande och då det ifrågasatta utslutandet af densamma icke står i nödvändigt sammanhang med den föreslagna lagändringens hufvudsakliga syfte, finner jag mig böra tillstyrka, att ifrågavarande föreskrift åter upptages. I öfrigt synes med anledning af de inom högsta domstolen framställda erinringar böra uttryckligen föreskrifvas, att, då mannen stannat utrikes öfver sex månader och hustrun i anledning deraf vill erhålla äktenskapsskilnad, domaren eger utfärda stämning å mannen och dervid förelägga honom att för äktenskapets fortsättande återkomma inom sex månader efter det att stämningen blifvit honom delgifven.»

Departementschefen uppläste härefter det i öfverensstämmelse med hvad af honom blifvit anfördt jemkade lagförslaget och hemställde i underdånighet, att Kongl. Maj:t täcktes jemlikt § 87 regeringsformen för Riksdagen till antagande framlägga detta förslag.

Med bifall till denna af statsrådets öfrige ledamöter biträdda hemställan täcktes Hans Maj:t Konungen i nåder förordna, att till Riksdagen skulle aflåtas nådig proposition, af den lydelse bilagan litt. A. vid detta protokoll utvisar.

Ex protocollo

Erik Ölander.